

Badania socjologiczno-medyczne dowodzą, że liczba młodych ludzi sięgających po narkotyki rośnie. Budzi to niepokój przede wszystkim rodziców. Dlaczego tak się dzieje? Co pociąga młodych w narkotykach? Duże znaczenie mają moda, presja otoczenia, dostępność oraz relatywnie niska cena. Istnieją też pewne cechy osobowościowe, zachowania młodych ludzi oraz uwarunkowania środowiskowe predysponujące do używania narkotyków.

Kiedy dzieci sięgają po narkotyki?

Istnieją pewne cechy osobowościowe sprzyjające sięganiu po narkotyki. Do tych cech należą buntowniczość, krytycyzm wobec ogólnie przyjętych zasad, zachowań i norm społecznych, tolerancyjność wobec niezwykle lub dewiacyjnych zachowań, również stosunkowo mało wygórowane ambicje, niewielkie zainteresowanie nauką w szkole i karierą zawodową, chęć polegania na samym sobie. Ponadto brak zainteresowań, pasji, brak czegoś, co pochłania młodego człowieka i zajmuje znaczną część jego wolnego czasu.

Część młodzieży biorąca narkotyki ma za sobą drobne wykroczenia. Część pochodzi z domów gdzie na pozór niczego nie brakuje, jednak nie zawsze dziecko czuje się naprawdę kochane i akceptowane, z domów gdzie rodzice nie mają czasu porozmawiać o drobnych kłopotach, radościach czy smutkach syna lub córki.

Sytuacje stresowe i konflikty w domach sprzyjają sięganiu przez dzieci po narkotyki. Ale też branie narkotyków częstsze jest w rodzinach, gdzie dzieci są traktowane zbyt pobłaźliwie i tolerancyjnie, co może wiązać się z niezaspokojeniem potrzeby jasnych i adekwatnych reguł postępowania.

Jak poznać, że dziecko przyjmuje narkotyki?

Bezpośrednimi dowodami na to, że dziecko przyjmuje narkotyki są dziwnie wyglądające niedopałki papierosów, szklane lufki, proszek w zwitkach papieru, małe plastikowe torebki, tabletki lub kapsułki. Wzbudzić podejrzenia może też nietypowy zapach wydobywający się z łazienki, pokoju dziecka lub dziwny zapach oddechu lub potu, maskowanie zapachu narkotyków np. odświeżaczami powietrza czy kadzidełkami, częste wietrzenie pokoju. Ponadto wypryski lub ranki w okolicach ust i nosa, popękane czy wysuszone usta, przekrwione oczy, szeroki lub wąskie źrenice, przewlekły kaszel i przeziębienie. Odkrycie igieł, strzykawek lub ampułek świadczy, że problem jest poważny.

Pośrednie dowody, czyli zachowanie dziecka, nie są zwykle tak oczywiste, złożone jednak w całość mogą przedstawić lepszy obraz sytuacji. Następuje w tym czasie zwykle zmiana zachowania osoby, zmieniają się jej pory snu - chodzi po domu w nocy, ma poważne trudności z obudzeniem się rano i jeszcze większe ze wstaniem. Występuje wtedy często spadek apetytu i chudnięcie lub przeciwnie – pochłanianie gór jedzenia, zmienne humory i nieoczekiwane zachowania, senność i apatia, ale też nerwowość i drażliwość. Pojawiają się zmniejszone możliwości koncentracji. Zauważalna jest nienaturalna bledność i ciągłe zmęczenie, brak zainteresowań, podejrzane i tajemnicze zachowanie.

Pojawiają się kłopoty w szkole (słabsze oceny, konflikty z nauczycielami, wagary), izolowanie się od innych domowników, zamykanie się w pokoju, niechęć do rozmów, wypowiedzi zawierające pozytywny stosunek do narkotyków, zmiana grona przyjaciół, zwłaszcza na starszych od siebie, krótkie rozmowy telefoniczne prowadzone półsłówkami, późne powroty lub nagłe wyjścia z domu.

Złożony obraz zachowań.

Nie wszystkie z wymienionych objawów muszą się pojawić. Podobne objawy nie muszą też mieć związku z narkotykami. Dopiero pojawienie się kilku z wymienionych objawów może wskazywać na narkotyki. Jest mało prawdopodobne, żeby wszystkie objawy wystąpiły jednocześnie. Im głębsza faza uzależnienia, tym objawy choroby są bardziej widoczne, wynikają z utraty kontroli nad braniem środków odurzających. Wzrasta ryzyko przedawkowania i śmierci.

Dzieci ukrywają problem.

W domu dzieci starają się maskować to, że sięgają po narkotyki. Czasem ukrywają skutecznie istniejący problem, opisane objawy są niezauważalne.

Mogą je jednak zdradzić oczy. Niepokój mogą wzbudzić zaczerwienione spojówki, łzawienie, opadnięcia powiek (zakrywa od góry więcej niż 2 mm rogówki), zaczerwienienie brzegów powiek, nadmierne rozszerzenie źrenicy (średnica ponad 6 mm) lub nadmierne zwężenie źrenicy (średnica poniżej 3 mm), powolna reakcja źrenic na światło, oczopląs przy wpatrywaniu się w stały punkt (palec przed nosem). Jeśli wystąpią takie objawy wraz z innymi obserwowanymi (opisanymi powyżej) podejrzanymi zachowaniami należy pomyśleć o narkotykach.

Dla rozwiania podejrzeń, że dziecko być może sięga po narkotyki, można wykonać odpowiednie badania. Wystarczy próbka moczu i laboratorium analityczne przeprowadzi odpowiednie testy.

Fałszywa reklama.

W środowiskach osób biorących narkotyki mówi się o „pozytywnym” wpływie narkotyku na nastrój: uczucie odprężenia, słabsza reakcja na ból, euforia, duży przyływ energii, brak potrzeby snu, brak apetytu, urojenie i halucynacje wzrokowe. Ale to ogłupienie dla niektórych przyjemne obarczone jest poważnymi konsekwencjami, od utraty zdrowia fizycznego i psychicznego do zniszczenia relacji rodzinnych, w ogóle międzyludzkich.

Ta druga nie reklamowana strona medalu to apatia, swędzenie i pieczenie skóry, zwiększone wydalenie moczu, nudności i wymioty, potliwość, drżenie, skurcze i bóle brzucha, zaparcia, bóle stawowo-mięśniowe, próchnica, senność, smród potu, niskie ciśnienie krwi, ciekący nos, uczucie zimna, szybkie bicie serca, katar, kaszel, zapalenie spojówek, krosty i rany wokół ust i nosa, krwawienie z nosa, osłabienie mięśni, bóle głowy, bóle w klatce piersiowej, stan przygnębienia, uszkodzenia mózgu, nerwów, wątroby i nerek, oszołomienie i dezorientacja, zmęczenie, lękliwość, zaniki pamięci, brak koordynacji ruchu, niestrawność, astma, strach przed szaleństwem lub śmiercią, rozpacz, zanik zainteresowań I wiele innych.

Narkotyki powodują uzależnienie, czyli przymus przyjmowania środka.

Najistotniejsze cechy i objawy zespołu uzależnienia to:

- silna potrzeba lub przymus używania substancji psychoaktywnej (narkotyku),
- utrata samokontroli w używaniu substancji psychoaktywnej (niemożność przerywania przyjmowania, utrata kontroli dawek),
- przyjmowanie substancji w celu uniknięcia objawów odstawienia,
- wystąpienie zespołu abstynencyjnego (odstawienego) po przerywaniu przyjmowania substancji,
- postępujące zaniedbywanie innych zainteresowań lub przyjemności na rzecz zdobywania i przyjmowania substancji uzależniającej,
- zażywanie środka mimo wyraźnych szkód fizycznych, psychicznych, społecznych, o których wiadomo, że mają związek z przyjmowaniem środka.

Często spotykane narkotyki – krótka charakterystyka.

Poniżej przedstawiona jest charakterystyka często spotykanych narkotyków, opisy zachowań po spożyciu tych narkotyków, możliwe konsekwencje ich działania. Znając sposób zachowania po narkotykach można zorientować się, czy dziecko sięgnęło po narkotyk.

Marihuana - (THC): susz - 5% aktywnego środka; haszysz - 15%; olej haszyszowy - 30%. Objawy użycia tego narkotyku to wielomówność, wesołkowatość, poczucie absurdu, euforia lub lęk, podejrzliwość, zagubienie. Ponadto ma miejsce wzrost ciśnienia tętniczego krwi, przyspieszenie tętna, przekrwienie gałek ocznych, spojówek, wysuszenie błony śluzowej jamy ustnej, suchy kaszel, obrzęki powiek, bóle i zawroty głowy,

zwiększony apetyt, zaburzenia pamięci. Może wystąpić łagodny zespół urojeniowy zwykle o treści prześladowczej.

Amfetamina. Objawy użycia to nerwowość, drażliwość, potrzeba współzawodnictwa, agresywność. Pojawia się charakterystyczny zapach ciała, poczucie obecności insektów, tachykardia (przyspieszone bicie serca), nasilona potliwość i dreszcze, rozszerzenie źrenic, podwyższenie ciśnienia tętniczego krwi, utrata łaknienia, istnieje niebezpieczeństwo zapaści sercowo-naczyniowej i udaru mózgu. Nadużywanie amfetaminy prowadzi do trwałego uszkodzenia pewnych podstawowych struktur nerwowych mózgu. Długotrwałe stosowanie amfetaminy często prowadzi do stanów przypominających objawy schizofrenii.

Ekstazy (zawiera amfetaminę, meskalinę, czasami dołączana jest strychnina). Objawy użycia to halucynacje, pobudzenie, lęk lub niepokój, który może przerodzić się w poczucie paniki lub utraty kontroli. Ponadto depresja, niezdarność ruchów, brak koordynacji, słaba koncentracja; gwałtowny wzrost temperatury ciała przy dużym wysiłku np. taniec może doprowadzić do odwodnienia; ponadto przyspieszone bicie serca, zawroty głowy, omdlenia, mdłości lub wymioty. Szczególnie niebezpieczne jest przyjmowanie ekstazy przez osoby cierpiące na choroby układu krążenia. Środek ten powoduje migotanie komór serca nawet u osób zdrowych. Podobnie jak w przypadku stosowania innych środków z grupy amfetamin może dochodzić ciężkich stanów depresyjnych, urożeń i psychoz, które środek ten może ujawnić i wzmocnić, lub będą one bezpośrednim następstwem jego stosowania.

LSD. Objawy użycia to halucynacje, zaburzenia nastroju i myślenia: lęk, depresja, myśli urojeniowe, brak koordynacji ruchowej, zaburzenia orientacji przestrzennej, działanie pod wpływem fantazji (np. takiej osobie wydaje się, że umie latać, co może zakończyć się tragicznie). Mogą wystąpić nagłe zaburzenia o obrazie paniki, wrażenie bycia nadczłowiekiem, wrażenie utraty kontroli, poczucie zapadania się ciała i zmiany jego kształtu, poczucie nadchodzącego szaleństwa, nieodwracalnego uszkodzenia mózgu. Ma miejsce rozszerzenie źrenic, przyspieszenie czynności i kołatanie serca, obfite poty, pogorszenie ostrości wzroku, drżenie, zaburzenie koordynacji ruchowej. Ciągłe zażywanie LSD powoduje uszkodzenia mózgu oraz zmiany chromosomalne. W przypadku używania LSD, u niektórych osób może mieć to wpływ na wyzwalanie się stanów psychotycznych (indukcja schorzeń psychiatrycznych), a także na występowanie tendencji samobójczych.

Opiaty (morfina, heroina). Objawy użycia to spadek aktywności, senność, zamazanie mowy, upośledzenie uwagi i pamięci, zniesienie odczuwania bólu, utrata łaknienia, obniżenie ciśnienia krwi i temperatury ciała, potliwość, zwężenie źrenic, płytki oddech; możliwość depresji oddechowej. Pojawia się wypalenie emocjonalne. W związku z iniekcyjną formą podawania wzrasta ryzyko zakażenia HIV, HCV i innymi chorobami. Intensywność uzależnienia, szczególnie w przypadku heroiny, bardziej niż w przypadku jakiegokolwiek innego narkotyku prowadzi do całkowitego podporządkowania życia nałogowi i jego podtrzymania. Skutki takiego stanu odczuwane są wyraźnie w każdej dziedzinie życia osoby uzależnionej.

Gdy podejrzewa się, że dziecko przyjmuje narkotyki.

Jak należy się zachować, co robić, jeśli na podstawie obserwacji zrodzi się podejrzenie, że dziecko przyjmuje narkotyki? Nie należy reagować zbyt gwałtownie. Po pierwsze – niektóre z tych sygnałów są równocześnie oznakami normalnego dorastania. Jeśli jednak są to objawy narkomanii, trzeba uważać, by nie pogorszyć sytuacji. Gniew lub użycie siły mogą spowodować zbyt duże napięcie u dziecka, zwłaszcza, jeśli niedawno przyjęło środek odurzający (takie przeżycie u dziecka pod wpływem kleju może doprowadzić do ataku serca, a po zażyciu LSD wywołać silny atak paniki).

Najlepiej najpierw wysłuchać, co dziecko ma do powiedzenia, starając się zrozumieć jego trudności i problemy. Groźby i kary przynoszą krótkotrwałe i powierzchowne rezultaty. Konieczne jest zdobycie zaufania dziecka, nawiązanie z nim lepszego kontaktu i przywrócenie nadziei. Argumenty przeciwko zażywaniu narkotyków powinny być dostosowane do wieku dziecka (np. mówienie o tym, że marihuana może spowodować raka płuc nie zwróci szczególnej uwagi nastolatka i nie zmieni raczej jego poglądu w przeciwieństwie np. do informacji, iż może ograniczyć zdolności uczenia się, czy obniżyć wyniki osiągnięte w sporcie).

Nie należy liczyć, że z problemem stosowania narkotyków przez dziecko można poradzić sobie samodzielnie. Optymalnym postępowaniem jest skorzystanie z pomocy specjalistów leczenia uzależnień.

Jak zapobiegać sięganiu przez dziecko po narkotyki?

Dla dziecka trzeba znaleźć wolny czas. Jak najczęściej należy:

- okazywać dziecku ciepło i czułość,
- rozmawiać, nie unikać trudnych tematów,
- słuchać uważnie i nie lekceważyć jego problemów,
- służyć radą i być, kiedy dziecko potrzebuje wsparcia,
- nie oceniać i nie porównywać z innymi,
- nie wyśmiewać, nie krytykować,
- nie stawiać zbyt wysokich wymagań i pomagać uwierzyć w siebie,
- doceniać starania i chwalić postępy,
- być przykładem i autorytetem,
- uczyć podstawowych wartości, przede wszystkim przykładem, przyjaciół nie tylko słowami,
- poznawać przyjaciół swojego dziecka,
- zawsze wiedzieć, gdzie jest i co robi dziecko,
- wyrażać zdecydowanie negatywną postawę wobec narkotyków.

Powyższy artykuł daje jedynie ogólną wiedzę o omawianych problemach. Dane tutaj przedstawione mają jedynie wartość informacyjną i nie mogą zastąpić profesjonalnej porady lekarskiej. W przypadku problemów zdrowotnych i jakichkolwiek wątpliwości należy zwrócić się po poradę do lekarza. Tylko porada lekarska oparta na osobistym zbadaniu pacjenta, wywiadzie chorobowym i badaniach dodatkowych zawsze gwarantuje postępowanie bezpieczne, takie, które może dać pożądaną efekt zdrowotny.